

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ

**ЖОГОЛКО ЛЮДМИЛА ОЛЕКСАНДРІВНА**

**«КОНТРОЛЬНА І АНАЛІТИЧНА РОБОТА ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ  
СЛУЖБИ УКРАЇНИ»**  
(ГОРОДНЯНСЬКОЇ ДПІ ЧЕРНІГІВСЬКОГО УПРАВЛІННЯ ГУ ДФС У  
ЧЕРНІГІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ)

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»  
освітньою програмою «Фіскальне адміністрування та митна справа»

**АВТОРЕФЕРАТ**

на здобуття освітнього ступеню «магістр»

Чернігів 2019

Випускною кваліфікаційною роботою є рукопис

Робота виконана на фіскальному адміністрування та митній справі, оподаткування та аудиту обліково-економічного факультету Науково-навчального інституту економіки Чернігівського національного технологічного університету

**Науковий керівник:** к.е.н., доцент ВОЛОТ Олена Ігорівна, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Чернігівського національного технологічного університету

**Рецензент:** Начальник Городнягської ДПІ Чернігівського управління ГУ ДФС у Чернігівській області Лукашенко Ольга Миколаївна

Захист відбудеться «23» грудня 2019 р. о 9.00 год. на засіданні Екзаменаційної комісії у Чернігівському національному технологічному університеті

**Завідувач кафедри бухгалтерського обліку,**

**Оподаткування та аудиту**

**к.ф.-м.н., доцент.**

**Юрченко М.Є.**

## ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

*Актуальність теми.* Зміни соціально-економічних умов вимагають розробки науково обґрунтованих пропозицій щодо підвищення ефективності існуючого механізму справляння податків в сучасних умовах, що зумовлює актуальність вирішення цього завдання. Водночас, податкові надходження становлять основну дохідну частину бюджетів усіх рівнів, від розміру яких безпосередньо залежить економічний стан України, рівень життя її населення. Крім того, на сучасному етапі розвитку держави обґрунтованою є необхідність розроблення та впровадження не лише спеціальних механізмів реалізації податкового контролю, адекватних для його здійснення в умовах системних реформ, а й потреба у врахуванні зарубіжного досвіду з цього питання, зокрема країн Європейського Союзу. Необхідним є застосування нових підходів до здійснення податкового контролю, виділення основних напрямів його вдосконалення та наукової організації, зокрема в частині нормативно-правового, інституційного, інформаційного забезпечення.

Отже, недосконалість податкового законодавства в Україні, проблема незадовільного стану законності в сфері податкового права вимагають розробки конкретних і таких, що будуть втілені на практиці пропозицій щодо вдосконалення податкових правовідносин, профілактики податкових правопорушень як одного з напрямів забезпечення законності в Україні. Вищевказані обставини визначили актуальність теми дослідження.

*Мета роботи:* дослідити контрольну і аналітичну роботу державної податкової служби України та розробити заходи щодо удосконалення її роботи.

Відповідно до поставленої мети сформульовано такі *завдання* дослідження:

– вивчити сутність і призначення контрольної і аналітичної роботи в податковому процесі;

- визначити організаційно-методичне забезпечення контрольної роботи органів податкової інспекції;
- розкрити контролюючу та аналітичну роботу податкових органів як невід’ємний елемент податкового процесу;
- з’ясувати структуру та особливості податкового контролю у ДПІ Городнянського району;
- дослідити аналітичну роботу ДПІ у Городнянському районі;
- дослідити проблемні питання ефективності контрольно-аналітичної роботи державної податкової служби України та запропонувати напрями її покращення.

**Об’єкт дослідження:** контрольно-аналітична робота ДПІ у Городнянському районі Головного Управління ДФС у Чернігівській області.

**Предметом дослідження** виступають податкові правові відносини, як суспільні відносини, що виникають в процесі встановлення, введення, справляння податків і зборів, здійснення податкового контролю.

**Наукова новизна роботи** визначається, передусім, тим, що дослідження є одним з небагатьох комплексних наукових доробок, у якому з використанням сучасних методів пізнання, урахуванням новітніх досягнень податкової науки розкривається питання організації адміністрування податків та формулюється авторський підхід до його вирішення, з використанням закордонного досвіду контрольно-аналітичної роботи податкових органів.

**Практичне значення.** Випускної кваліфікаційної роботи полягає у запропонованих заходах із вдосконалення контрольної та аналітичної роботи Головного Управління ДФС у Городнянському районі Чернігівській області.

**Методи дослідження.** Методологічною основою дослідження є комплекс наукових методів, які дозволяють досягти вагомих теоретичних результатів процесі дослідження теоретико-правових засад податкового адміністрування:

історичного аналізу, діалектичний, системно-структурний, порівняльно-правовий, формально-логічний, метод дедукції та ін.

**Структура роботи.** Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Основний зміст викладено на 109 сторінках друкованого тексту. Робота містить 12 таблиць, 4 рисунків, 11 додатків. Список використаних джерел налічує 80 найменувань поданих на 9 сторінках..

## **ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

У вступі розкрита актуальність теми випускної кваліфікаційної роботи, встановлено мету та завдання, предмет і об'єкт, методи та інформаційна база дослідження, а також подано структуру роботи.

Узагальнюючи перший розділ «Теоретико-методичні засади контрольної і аналітичної роботи Державної податкової служби України» треба визначити, що держава, ґрунтуючись на податковому законодавстві, формує податковий механізм, як сукупність організаційно-правових норм і методів одержання податків і зборів, а також контролю взаємодії всіх суб'єктів процесу оподаткування, тим самим відстежує ефективність впровадження податкової політики. Контроль сплати податків і прогнозування податкових надходжень це дві сторони єдиного складного ієрархічного процесу державного управління, між якими є органічний зв'язок.

Податкова обліково-аналітична система – система вимірювання, накопичення, узагальнення, підготовки та подання інформації для визначення податкової бази щодо податків і зборів, податкового планування та податкового аналізу.

Мета її функціонування в обліковій практиці організацій полягає у формуванні повної і достовірної інформації щодо сум доходів і витрат, що

визначають розмір податкової бази, а також забезпечення інформацією внутрішніх і зовнішніх користувачів для контролю і аналізу за правильністю, повнотою і своєчасністю обчислення та сплати до бюджету податків і зборів.

Визначення класифікації форм і методів контролю, зокрема податкового, є головною умовою його подальшого розвитку, удосконалення, підвищення ефективності і якості. З ускладненням фінансових аспектів діяльності комерційних структур, розширенням та укріпленням фінансових потоків, розширенням приватної власності класифікація контролю і його складових постійно змінюється і знаходить різні тлумачення у різних науковців. Щоб запобігти суперечності всі ці складові контролю повинні бути визнані на законодавчому рівні, при цьому кожен вид та форма контролю повинні мати свою мету і відповідну методологічну базу. Але в той же час всі види, форми і методи контролю повинні узгоджуватися одне з одним і відповідати стратегічним цілям розвитку економічної та податкової політики країни

Таким чином, сфера оподаткування є надзвичайно динамічною, комплексною, а тому потребує постійного вдосконалення, взаємодії управлінських структур, що стає можливим лише за умови належного інформаційно-аналітичного забезпечення та контролю.

**Треба визначити, що у другому розділі «Контролююча і аналітична робота ДПІ у Городнянському районі Головного управління ДФС у Чернігівській області» розглянуто особливості контролюючої діяльності у ДПІ у Городнянському районі щодо основних податків, а саме: ПДВ (таблиця 1), акцизного податку, податку на прибуток підприємств, податку з доходів фізичних осіб, податку на землю, податку на майно, ресурсних податків та платежів, місцевих податків та зборів та валютного контролю.**

**Таблиця 1 - Показники надходження ПДВ до Державного бюджету по ДПІ у  
Городнянському районі за 2016–2018 рр.\***

Період	Роки		
	2016	2017	2018
I кв.	780,2	702,3	1062,2
II кв.	1481,0	1430,2	1805,1
III кв.	2134,4	2457,1	2628,0
IV кв.	2874,7	3464,6	3894,1

*\*Джерело: складено автором за даними ДФС у Чернігівській області*

ДПІ у Городнянському районі стикається з різними спробами платників податків ухилитися від їх сплати. Найчастіше ДПІ стикається з такими способами ухилення від сплати податку на прибуток (таблиця 2): неповідомлення платником податків про свою діяльність; неповідомлення про джерело прибутку, який підлягає оподаткуванню, незважаючи на обов'язковість такого повідомлення; нерозголошення повної суми доходу, яка підлягає оподаткуванню, повідомлення про витрати, які не були понесені, або про їх більші розміри, ніж були понесені в дійсності; відрахування з доходу на амортизацію неіснуючих машин і устаткування; невивплата податків, якими обкладається зарплата найнятих платником податків працівників; використання документів "фіктивних" фірм з метою незаконного формування витрат та податкового кредиту при придбанні робіт, послуг (фіктивний субпідряд).

**Таблиця 2 - Бюджетні надходження від податку на прибуток по ДПІ у  
Городнянському районі за 2016–2018 рр.\***

Рік	Фактичне значення, тис. грн.	Індикативний показник, тис. грн.	Виконання індикативних показників	
			%	+ / -, тис. грн.
2016	1654,0	1530,6	108,0	123,4
2017	1494,2	1411,8	106,0	82,4
2018	955,7	924,0	103,0	31,7

*\*Джерело: складено автором за даними ДФС у Чернігівській області*

Було встановлено, щов умовах удосконалення податкового законодавства, а особливо інструктивно-методичного забезпечення податкової діяльності актуальною є необхідність інформаційного супроводження діяльності об'єктів підприємницької діяльності, пристосування їх до наявних змін, визначення ролі і місця інформаційної системи ДПІ.

Інформаційно-аналітичне забезпечення ДПІ у Городнянському районі здійснюється комплексно із проведенням таких проблемно-цільових досліджень:

- виявлення й оцінка загроз економічній безпеці в податковій і бюджетній сфері;
- виявлення основних факторів, що визначають оперативну обстановку у сфері оподаткування;
- виявлення характерних способів і схем здійснення податкових правопорушень;
- вироблення рекомендацій щодо запобігання податковим правопорушенням;
- вивчення факторів і механізмів утворення тіньової економіки й оцінка її обсягів;



– вивчення каналів та способів приховування об'єктів оподаткування в процесі зовнішньоекономічної діяльності і вироблення рекомендацій із повернення прихованих коштів;

– дослідження соціально-економічних наслідків порушень податкового законодавства й ін.

**В третьому розділі «Удосконалення контрольно-аналітичної роботи Державної податкової служби України»** визначено, що дуже важливим напрямом податкового контролю є профілактично-упереджувальна робота, яка спрямована на зменшення кількості правопорушень у сфері оподаткування. Основним її проявом є масово-роз'яснювальна робота, що проводиться податковими органами стосовно платників податків Щороку спостерігається зменшення кількості листів, отриманих від платників податків, при цьому зростає кількість звернень за електронною поштою. Це свідчить про розвиток сучасних технологій та впровадження електронно-інформаційної системи щодо модернізації контрольно-аналітичної діяльності податкових органів.

Варто відмітити, що платники податків більш охоче користуються консультаціями по телефону, ніж бувають на особистих прийомах в податкових органах, що пояснюється економією часу з обох сторін та свідчить про високу якість та ефективність надання консультацій за допомогою засобів комунікації.

Зростає також кількість відвідувань web-сайтів податкових органів, що пов'язано з централізованим розміщенням необхідної інформації для платників податків на web-порталах та характеризується розвитком партнерських відносин між контролюючими органами та платниками податків.

З метою проведення масово-роз'яснювальної роботи податковими органами друкуються і випускаються періодичні видання, кількість яких з кожним роком зростає.

Робота з платниками податків, спрямована на роз'яснення норм податкового законодавства, є проявом реалізації функції мотивації в

податковому менеджменті. Мотивація в податковому менеджменті представляє собою процес свідомого впливу на суб'єкти податкових відносин з метою заохочення їх до участі в оподаткуванні. Вона спрямована на підвищення податкової свідомості платників, покращення податкової дисципліни, привиття податкової етики.

Крім масово-роз'яснювальної роботи, реалізації цієї функції сприяють також інші заходи: встановлення елементів системи оподаткування, що заохочуватимуть до сплати податків та виходу економіки з «тіні» (наприклад, знижені ставки, тимчасове чи постійне, повне чи часткове звільнення від оподаткування); встановлення фінансових санкцій та адміністративних штрафів за невиконання податкового законодавства; розстрочення та відстрочення податкових зобов'язань платника податків; списання та розстрочення податкового боргу тощо.

Отже, податковий контроль є важливим напрямом та складовою частиною податкового менеджменту. Його основне призначення полягає у забезпеченні суворого контролю за дотриманням норм податкового законодавства щодо сплати податків і зборів. Система податкового контролю дозволяє забезпечити більш ефективно надходження податків і зборів до бюджету держави. Хоча на сьогоднішній день і підвищується ефективність механізму проведення вітчизняного податкового контролю, проте існує ряд проблем, які необхідно вирішити з метою забезпечення більш раціонального надходження податків до бюджету відповідно до нинішніх умов соціально-економічних і політичних перетворень в Україні.

## Висновки

Отже, узагальнюючи дослідження, треба визначити, що податковий контроль і аналітична робота, направлені на перевірку дотримання підприємцями податкового законодавства. Як прямиий зв'язок між об'єктом і суб'єктом управління він забезпечує результати контрольних процедур, відображаючи ступінь як добровільного, так і примусового виконання вимог податкового законодавства. У якості зворотного зв'язку, система контрольної-аналітичної роботи показує ступінь ефективності податкової політики, яка, в першу чергу, відзеркалюється у ефективності податкового законодавства і його впливу на розвиток підприємницької діяльності, інвестиційного клімату, соціальної захищеності громадян тощо.

Для подальшого вдосконалення податкового контролю слід застосовувати нові, прогресивні методи впливу на платників, які заключаються в максимальному обмеженні участі платника в податковому процесі та в зменшенні його потенційної можливості мінімізації податкових зобов'язань.

Таким чином, для оптимізації оподаткування банківських установ в Україні можемо запропонувати таке.

По-перше, диференціювати ставки податку на прибуток: збільшити ставку податку на прибуток від високомаржинальних операцій на фондових та валютних ринках та одночасно зменшити її на прибуток, отриманий банками від кредитування реального сектору економіки. Альтернативою може стати транзакційний податок на операції з цінними паперами та деривативами.

По-друге, варто розглянути зарубіжний досвід оподаткування чистих або валових активів банку, витрат, зобов'язань. Це, з одного боку, унеможливило б навмисне зниження податкової бази з метою зниження податкового тягаря, а з іншого – забезпечило б обмеження ризик апетиту та підвищення ризикованості їхньої діяльності,

По-третє, з метою зростання капіталізації банку як основної умови їх фінансової стабільності та для збільшення податкових надходжень до бюджету необхідно розширити податкову базу прибуткового податку за рахунок поновлення оподаткування суми дооцінки іноземної валюти (курсових різниць), придбаної банком для цілей купівлі та продажу; організації створення страхових резервів для активних операцій, але тільки під ризику за «якісними» боргами, а не за операціями, що можуть мати спекулятивний характер або ознаки шахрайства; кореляції процентних ставок як за активними, так і за пасивними процентними ставками з чинним законодавством, що є дуже актуальною проблемою, яка стосується банківських операцій, пов'язаних із кредитуванням.

Також на розгляд заслуговують додаткові види оподаткування, що було запропоновано МВФ із метою посилення фінансової стабільності та запобігання системним кризам.

Таким чином, вважаємо, що імплементація вищезазначених змін до чинного законодавства оптимізує систему заходів, пов'язаних з оподаткуванням діяльності банків, сприятиме покращенню їх фінансової стабільності, зрівнянню умов оподаткування банків й інших суб'єктів господарювання, зростанню розміру податкових доходів до бюджету, а також дозволить усунути незбігання норм різних нормативно-правових актів.

## Анотація

**Жоголко Л.О. «КОНТРОЛЬНА І АНАЛІТИЧНА РОБОТА ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ» (на матеріалах ДПІ у Городнянському районі Головного Управління ДФС у Чернігівській області). – Рукопис.**

Випускна кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеню «магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». – Чернігівський національний технологічний університет. - Чернігів, 2019.

Випускна кваліфікаційна робота присвячена обґрунтуванню теорико-методичних засадах контрольної і аналітичної роботи державної податкової служби України.

У роботі вивчається сутність і призначення контрольної і аналітичної роботи в податковому процесі, визначається організаційно-методичне забезпечення контрольної роботи органів податкової інспекції, розкривається контролююча та аналітична роботу податкових органів як невід’ємний елемент податкового процесу, з’ясовані структура та особливості податкового контролю у ДПІ Городнянського району, досліджена аналітична робота ДПІ у Городнянському районі, проблемні питання ефективності контрольно-аналітичної роботи державної податкової служби України та запропоновані напрями її покращення.

За результатами дослідження запропоновані заходи із вдосконалення контрольної та аналітичної роботи Головного Управління ДФС у Городнянському районі Чернігівській області.

Для подальшого вдосконалення податкового контролю слід застосовувати нові, прогресивні методи впливу на платників, які заключаються в максимальному обмеженні участі платника в податковому процесі та в зменшенні його потенційної можливості мінімізації податкових зобов’язань.

**КЛЮЧОВІ СЛОВА:** ПОДАТКОВІ ПРАВОВІДНОСИНИ, ПОДАТКОВІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОДАТКОВИЙ ПРОЦЕС, ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ, ПОДАТКОВЕ АДМІНІСТУВАННЯ, ПОДАТКИ, ПЛАТЕЖІ.